

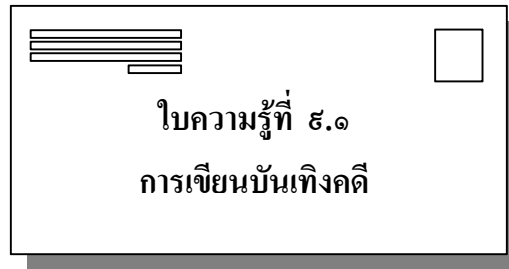


หน่วยที่ ๓

บันเทิงคดี

เลิกล้ำ สร้างคำ
ใช้วิจารณ์งาน





๑. ความหมายของการเขียนบันเทิงคดี

บันเทิงคดี เป็นงานเขียนที่มุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่านเป็นหลัก แต่อาจมีข้อคิดหรือทัศนคติสอนใจที่เป็นมุมมองหรือโลกทัศน์ของผู้เขียนสอดแทรกอยู่ด้วย บันเทิงคดีหลายประเภท เช่น นิทาน นวนิยาย เรื่องสั้น บทประพันธ์ร้อยกรอง และบทละคร เป็นต้น

๒. องค์ประกอบของบันเทิงคดี

องค์ประกอบของบันเทิงคดี มีดังนี้

๒.๑ โครงเรื่อง (Plot) คือ แก่โครงการดำเนินเรื่องที่กล่าวถึงพฤติกรรมของตัวละครและเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน บันเทิงคดีที่มีขนาดสั้นจะมีโครงเรื่องที่ชัดเจน และไม่ซับซ้อนเหมือนบันเทิงคดีที่มีขนาดยาว

๒.๒ ความขัดแย้ง (Conflict) คือ ปมสำคัญ หรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกของเรื่อง และมีอิทธิพลทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือมีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของตัวละครเอก

ความขัดแย้งมี ๔ ประเภท ได้แก่

๑) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ (*Man Against Man*) เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับตัวละครปรปักษ์ เช่น พระรามกับทศกัณฐ์ในเรื่องรามเกียรติ์ พงมานกับหม่อมพรรณรายในเรื่องบ้านทรายทอง เจมส์บอนด์กับผู้ร้ายในเรื่องพยัคฆ์ร้าย 007 และซินเดอเรลลากับแม่เลี้ยงใจร้ายในเรื่องซินเดอเรลลา เป็นต้น

๒) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับสังคม (*Man Against Society*) เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับคนในสังคมหรือค่านิยมของสังคม เช่น ฟักกับคนในหมู่บ้านในเรื่อง คำพิพากษา เป็นต้น

๓) ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ (*Man Against Nature or Supernature*) เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับสภาพแวดล้อมทาง

ธรรมชาติหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น ผี วิญญาณ เป็นต้น เช่น คุณกับภัยแล้งทางธรรมชาติในเรื่องลูกอีสาน รมณีกับภัยแล้งทางธรรมชาติในเรื่อง เราคือลูกของแม่พระธรณี มากกับนกในเรื่องแม่นากพระโขนง ชีพกับล้นทมในเรื่องสุสานคนเป็น เป็นต้น

๔) ความขัดแย้งภายในของมนุษย์ (*Man Against Himself*) เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับสภาพร่างกาย หรืออารมณ์ ความคิด หรือศีลธรรมในใจของตัวละครเอง ที่ตัวละครเอกจะต้องตัดสินใจหรือเลือกทางใดทางหนึ่ง เช่น ความรักในใจของอังศุมาลิน กับความรักชาติในเรื่องคู่กรรม และความต้องการครอบครองชายที่ตนรักของจุลส์กับความถูกต้องทางศีลธรรมในเรื่อง **My Best Friend's Wedding** เป็นต้น

๒.๓ ตัวละคร (Character) คือผู้แสดงบทบาทหรือพฤติกรรม ตัวละครอาจเป็นมนุษย์ สัตว์ พืช หรือสิ่งที่ไม่มีชีวิตก็ได้

ตัวละครแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑) แบ่งตามบทบาท

(๑) ตัวละครเอก (Protagonist) หมายถึง ตัวละครที่สำคัญที่สุดในเรื่องที่ทำให้เรื่องดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ เช่น ดาวพระศุกร์ในเรื่องดาวพระศุกร์ พงมานในเรื่องบ้านทรายทอง อานนท์ในเรื่องเจ้าสาวของอานนท์ สโนไวท์ในเรื่องสโนไวท์ เป็นต้น

(๒) ตัวละครปกปักษ์ (Antagonist) หมายถึง ตัวละครสำคัญที่มีบทบาทขัดแย้งกับตัวละครเอก เช่น นางอ้ายในเรื่องปลาบู่ทอง หม่อมพรรณรายในเรื่องบ้านทรายทอง แม่มดในเรื่องสโนไวท์ เป็นต้น

๒) แบ่งตามลักษณะของตัวละคร

(๑) ตัวละครน้อยลักษณะ หรือตัวละครมิติเดียว (Flat Character) หมายถึง ตัวละครที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง เช่น นางเอกผู้แสนดี พระเอกสุภาพบุรุษ นางอิจฉา แม่เลี้ยงใจร้าย และโจรใจบาป เป็นต้น

(๒) ตัวละครหลายลักษณะ หรือตัวละครหลายมิติ (Round Character) หมายถึง ตัวละครที่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง เช่น วันทองในเรื่องขุนช้างขุนแผน สุวรรณมาลีในเรื่องพระอภัยมณี น้ำพูนภทละครโทรทัศน์เรื่องน้ำพุ

๒.๔ ฉากและบรรยากาศ (Setting and Atmosphere) คือ สถานที่ เวลา และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม ที่เหตุการณ์ในเรื่องเกิดขึ้น เช่น ฉากสมัยปลายกรุง

ศรีอยุธยา และต้นรัตนโกสินทร์ในเรื่องสายโลหิต ฉากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในเรื่อง **Pearl Harbour** เป็นต้น

๒.๕ บทสนทนา (Dialogue) คือ คำพูดโต้ตอบกันของตัวละคร บทสนทนามีส่วนช่วยในการดำเนินเรื่อง ทำให้เรื่องสมจริงและชัดเจนยิ่งขึ้น

๒.๖ แก่นเรื่อง (Theme) คือ ทศนะที่ผู้แต่งมีต่อชีวิตหรือสารที่ผู้แต่งต้องการจะสื่อให้ผู้อ่านทราบ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจชีวิตและโลกนอกเหนือไปจากการได้รับความเพลิดเพลินจากการอ่านเรื่อง ทศนะดังกล่าวมักเป็นแนวคิดสำคัญที่เป็นแก่นหรือแกนกลางของเรื่อง เช่น แก่นเรื่อง คู่กรรม คือ การมีปฏิสัมพันธ์มากเกินไปทำให้ไม่สามารถแสดงความรู้สึกที่แท้จริงในใจของตนได้ ถึงแม้จะคิดได้ในภายหลังแต่ทุกอย่างก็สายเกินไปเสียแล้ว เป็นต้น

๓. กลวิธีการเขียนบันเทิงคดี

กลวิธีการเขียนบันเทิงคดี มีดังนี้

๓.๑ กลวิธีการเล่าเรื่อง (Point of View) ได้แก่ กลวิธีการเสนอเรื่องหรือมุมมองของผู้เขียน ซึ่งผู้เขียนอาจเลือกกลวิธีเล่าเรื่องได้หลายวิธี ได้แก่

๑) ผู้เขียนเป็นผู้เล่าเรื่องเอง (Omniscient Point of View) ผู้เขียนเป็นผู้บรรยายเรื่องทั้งที่เป็นเหตุการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร

๒) ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องในฐานะเป็นบุรุษที่ ๑ (First Person Point of View) ผู้เขียนกำหนดให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องโดยใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ เช่น ผม ฉัน ผม ดิฉัน หนู เป็นต้น โดยเป็นผู้บรรยายเหตุการณ์ในเรื่องผ่านมุมมองของตน

๓) ตัวละครเป็นผู้เล่าเรื่องในฐานะเป็นบุรุษที่ ๓ (Third Person Point of View) ผู้แต่งกำหนดให้ตัวละครตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง โดยสมมติว่าตัวละครตัวนั้นอยู่ร่วมในเหตุการณ์หรือรู้เหตุการณ์ในเรื่องโดยตลอด

๔) ใช้หลาย ๆ วิธีรวมกัน ในงานเขียนบันเทิงคดีบางเรื่องผู้เขียนอาจใช้กลวิธีการเล่าเรื่องมากกว่า ๑ วิธี

๓.๒ กลวิธีการกับการดำเนินเรื่อง (Development) ผู้เขียนอาจใช้วิธีดำเนินเรื่องได้หลายวิธี ดังนี้

๑) การเล่าเรื่องตามลำดับเวลา เป็นการเล่าเรื่องตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้นก่อนและหลัง โดยเล่าเหตุการณ์เป็นลำดับต่อเนื่องกันไป

๒) การเล่าเรื่องย้อนต้น เป็นการเล่าเรื่องโดยกล่าวถึงเหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งของเรื่องขึ้นมาก่อน แล้วเล่าย้อนกลับไปสู่เหตุการณ์ในอดีตโดยเล่าสลับเหตุการณ์ในปัจจุบัน

๓) การจบเรื่องด้วยการจบของเรื่อง เป็นการเล่าเรื่องโดยกล่าวถึงเหตุการณ์ตอนท้ายเรื่องขึ้นมาก่อน แล้วจึงเริ่มเล่าตั้งแต่ต้นเรื่องจนถึงท้ายเรื่อง



กลวิธีการปิดเรื่อง

ในการเขียนบันเทิงคดีทั่วไป เช่น การเขียนเรื่องสั้น เป็นต้น ผู้แต่งหรือผู้เขียนสามารถเลือกใช้วิธีการปิดเรื่อง หรือจบเรื่องได้หลายแบบ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้แต่งและบางทีก็ขึ้นอยู่กับความถนัดของผู้แต่ง ผู้แต่งบางคนจะมีแบบฉบับเฉพาะในการเลือกวิธีการปิดเรื่องของตัวเอง ซึ่งไม่ว่าจะเป็นแบบใดก็ตาม สามารถสรุปได้ว่า การปิดเรื่องแบ่งออกได้เป็น ๔ ลักษณะ ดังนี้

๑. การจบแบบมีความสุข (Happy Ending)

การจบแบบมีความสุข คือ การจบโดยเรื่องคลี่คลายไปในทางที่ดี และจบด้วยความสุขสมหวังของตัวละคร เช่น ดาวพระศุกร์ บ้านทรายทอง ปริศนา เป็นต้น

๒. การจบแบบโศกนาฏกรรม (Tragic Ending)

การจบแบบโศกนาฏกรรม คือ การที่เรื่องจบลงด้วยความเศร้าโศก ความสูญเสีย หรือความผิดหวังของตัวละคร เช่น คู่กรรม ลิลิตพระลอ **Romeo & Juliet** เป็นต้น

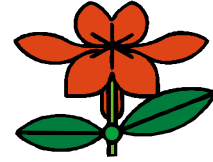
๓. การจบแบบหักมุม (Surprising Ending)

การจบแบบหักมุม คือ การที่เรื่องจบแบบพลิกความคาดหมายของผู้อ่าน มักพบในเรื่องเกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนและฆาตกรรม และเรื่องแนวตื่นเต้นต่าง ๆ

๔. การจบแบบทิ้งท้ายให้ผู้อ่านเก็บไปคิด

การจบแบบทิ้งท้ายให้ผู้อ่านเก็บไปคิด คือ การที่เรื่องจบลงแบบไม่มีข้อสรุปหรือไม่ได้หาทางออกให้กับผู้อ่าน เป็นการทิ้งท้ายให้ผู้อ่านเก็บไปคิดเองว่า สุดท้ายเหตุการณ์จะลงเอยอย่างไร

ใบงานที่ ๕.๑
การเขียนเรื่องสั้น (ขนาดสั้น)



จุดประสงค์

๑. เพื่อการฝึกให้นักเรียนเขียนบันเทิงคดีประเภทสั้น
๒. เพื่อพัฒนาจินตนาการและประยุกต์ประสบการณ์มาใช้ในงานเขียน

กิจกรรม

ให้นักเรียนเขียนเรื่องสั้น (ขนาดสั้น) คนละเรื่อง โดย

๑. เลือกวิธีปิดเรื่องแบบใดก็ได้ ตามใบความรู้ที่ ๕.๒
๒. ความยาวในการเขียนเรื่องสั้น ประมาณ ๒ - ๓ หน้ากระดาษ
๓. เขียนด้วยตัวบรรจง อ่านง่าย (หรือพิมพ์) โดยขีดเกลารายให้สละสลวย

แนวการประเมินผล

ประเมินผลตามเกณฑ์การเขียนบันเทิงคดีทั่วไป คือ

๑. การตั้งชื่อเรื่อง
๒. กลวิธีในการเล่าเรื่อง
๓. การดำเนินเรื่อง
๔. ตัวละคร
๕. ฉาก
๖. บทสนทนา
๗. การใช้ภาษา



ตัวอย่างเรื่องสั้น
ใ้ผู้ชนะที่แท้จริง

โดย อัคริรี ธรรมโชติ

ใบิ่งวิ่งเข้ามาใกล้ เสียงร้องเรียกก็ยังคง พวกเด็กต่างลิงโลดกระโดดเต้นกันขวกไขว่
จนพวกผู้ใหญ่เองต้องส่งเสียงเรียกใ้และปรบมือกันกราวไปพร้อมกับเด็ก ๆ ด้วย...

“ฮัลโหล ฮัลโหล! หนึ่ง สอง สาม...” เสียงจากเครื่องขยายเสียงตรงเส้นชัยสีแดง
ดังก้งวานขึ้น... “โปรดอย่าเข้าใจผิด นายใ้ที่กำลังนำหน้านั้นไม่เกี่ยวกับการวิ่งแข่งมาราธอน
ครั้งนี้ะครับ เนื่องจาก...”

ฯลฯ

ใ้วิ่งใกล้เส้นชัยเข้าไปทุกขณะ แต่คราวนี้เสียงเจียบจนได้ยินเสียงหอบหายใจของใ้
เอง...

ผมตื่นเช้ามีดทุกวันเพราะถูกยวบักใ้ตัดบาตร ถนนริมทะเลหน้าบ้านเมื่อฟ้า
สลัวลัวรางจะเห็นพระเดินเรียงกัน...มาแต่ไกล ๆ นั้น คล้ายกับเส้นสายสีเหลืองที่เคลื่อนไหวอยู่
ข้างหน้า ขณะที่ลมอ่อนโยนพัดคลื่นสีน้ำเงินเข้าหาฝั่งสีขาว แต่ผู้ที่มาก่อนพระจะเป็นกลุ่มคนที่
แต่งชุดสีเขียว พวกเขามากับฝุ่นฟุ้งและเสียงดังเป็นจังหวะ ทั้งจากรองเท้าที่กระทบพื้นถนนและ
เสียงเพลงจากปากที่ร้องออกมาพร้อม ๆ กัน พวกนี้เป็นตำรวจพลร่มจากค่ายฝึกเหนือหมู่บ้าน

วันนี้ตำรวจพลร่มเคลื่อนผ่านผมไปแล้ว...แล้ว “เจ้าสายสีเหลือง” ก็ค่อยปรากฏขึ้น
ตรงหัวโค้งถนน

“ยาย...” ผมเอะใจร้องบอก “วันนี้พระมาองค์เดียว...”

“ไม่ใช่หรือก้อายหนู...” ยายโผล่หน้าต่างบอกลงมา “นั่นมันใครก็ไม่รู้ วิ่งมาคนเดียว”
เขาวิ่งใกล้เข้ามาด้วยเท้าเปล่า ไม่มีเสียง นุ่งกางเกงขาสั้นสีเหลืองจีวรพระ และเสื้อยืด
คอกลมสีแดงขัน ได้ยินแต่เสียงหอบหายใจในความสัจดขามเช้ามีด

“ใ้!...” ผมทักเขาเมื่อเห็นตัวแจ่มชัดแล้ว... “ใ้จะวิ่งไปไหนนะ”

ใ้ไม่ยอมหยุด โบกมือไหว ๆ วิ่งผ่านหน้าผมไป ยืมปากแห้งฟันขาว แววดาเล็กล็ก
พลางก็ใ้เสียงเบะ เบะ เหมือนอย่างที่เคยได้ยิน

“อ้ายไต้มนซ้อมวึ่งน่ลูก” ยายบอกพร้อมหัวเราะอย่างเห็นชั้น ก่อนจะหันกลับเข้าบ้านไป

ไต้เป็นหนุ่มร่างลำสัน ผิวเผือกเป็นฝรั่ง ผมหยิกหยอยก็ออกสีแดงดำราวกับเปลือกไม้ ย่อม ความผิดปกติของเขาเป็นมาแต่เกิด ลิ่นไต้สัน หูค่อนข้างหนวก ต้องพูดตรงหน้าถึงไต้ยีน ไต้ฟังคนพูดรู้เรื่องแต่ต้องทำมือไม้ประกอบ คนคุยด้วยต้องจับคำที่เขาเปล่งออกมาสั้น ๆ และ ตะกุกตะกัก ลิ่นร้วพัน เสียงอ้อแอ้ติดอยู่ในลำคอลึก เวลาอารมณ์ดีจะยิ้มและให้เสียง แะ-แะ เป็นการทักทายคนคุ้นเคย แต่ถ้าเขานั่งนิ่งเฉย คนแปลกหน้าจะไม่รู้ว่าเขาคือคนพิการ

ชีวิตของไต้ สำหรับเด็ก ๆ อย่างผม คล้ายกับเสียงคลื่นซัดล่อมและเป็นเหมือน “ของเล่น” เพื่อความสนุกเพลิดเพลินและสร้างหัวเราะ

“แะ-แะ” เสียงเด็ก ๆ ล้อเลียน ไต้ไต้ยีนก็จะย่อตัวตั้งท่าวิ่งไล่กวด “เด็ยว- เคก- หัว- เลย” ไต้ว่าพร้อมกับงอมมือเตรียมพร้อม ครั้งได้เห็นเด็ก ๆ แดกฝูงวึ่งหน้าตั้งกันไปก่อน เขากลับยื่นหัวเราะเฉย หรือถ้าหากว่าเขาออกไปไกลกวดไปจริง ๆ เด็กสักคนวึ่งหนีเกิดหกล้มร้องไห้ เขาก็จะเข้าไปอุ้มปลอบด้วยเสียงอ้อแอ้ พวกเราว่าไต้เป็นคนใจดี จึงยามใจลือเขาบ่อย เรียกเขาว่า ตาไต้บั้ง อ้ายไต้บั้ง บางทีก็ไต้เฉย ๆ แต่เขาไม่เคยโกรธสักครั้ง ถ้าอารมณ์ไม่ดีเขาก็จะไม่เล่นด้วย เดินหนีไปเสียที่อื่น

พวกเรา เด็ก ๆ รู้ว่าไต้เป็น “ของเรา” ในหมู่บ้านริมทะเลเล็ก ๆ แห่งนี้ไต้เหมือน น้ำเค็ม เม็ดทรายเหมือนว่าสีสวย และเหมือนกับผีเสื้อ แมงทับที่เราจับมาเล่นกัน

ยายนุ่นผู้เป็นแม่ของไต้บ่นกับยายของผมในวันหนึ่งไต้ยีนว่า...

“โฮ้ย...อ้ายไต้ของข้านะ มันอยากจะเป็นทุกอย่างแหละ เห็นเขาชกมวยกัน มันก็ไปซ้อมกับเค้าด้วย หน้าตาบวมกลับมา ก็มันไต้บ้ายังงั้น จะไปสู้ใครเค้าได้ เห็นเขาบวชพระมันก็อยากจะเป็นบวช เห็นเพื่อนเป็นทหารมันก็อยากจะเป็น ตอนเค้ารับสมัครตำรวจพลร่ม มันก็จะตามไปสมัครกับเค้าด้วย ข้าต้องบอกว่าไต้เอ๊ยคนอ่านหนังสือไม่ออกเค้าไม่เอาหรอก แต่มันคือณะคืออย่างบอกใครอ้ายนี้ เฮ้อ..! เวรกรรมชาติก่อนมันคงมากอยู่...” ยายนุ่นสายหัว

“ตอนนี้เห็นวึ่งตามพวกตำรวจพลร่มอยู่ทุกเช้า ใส่ชุดเหลืองยังกะพระออกบิณฑบาตแน่ะ” ยายผมบอก

“มันไปเอาของใครมาใส่ไม่รู้ บอกข้าว่าจะวึ่งแข่งงานปีใหม่ ข้ารู้ว่ามันไปสมัครมาแล้วถูกเค้าไล่กลับมา คงเห็นมันไต้บ้าย ไม่เอามัน แต่ก็ยังซ้อมอยู่ทุกวัน บอกแล้วไม่รู้เรื่องปล่อยให้วันวึ่งไปของมันคนเดียว” ยายนุ่นว่าแล้วอดหัวเราะไม่ได้ “อ้ายนี้แรงมันมาก มันมีแต่กำลัง”

ในใจจริงแล้วไบ้อยากจะทำอะไร เป็นอะไร ไม่มีใครใส่ใจถือสา นอกจากจะเห็นเป็นของขำ ไบ้ไม่เคยร้ายต่อใคร สำหรับพวกผู้ใหญ่ในหมู่บ้านนี้ เขาเป็นที่ที่น่าสงสารและที่น่าขัน เป็นคนมีกำลังที่เรือหาปลาทุกลำอยากจะได้ แต่ไบ้ก็ไม่เคยทำอะไรจริงจิง นอกจากจะตกเบ็ดและหาปลามาให้ขายนุ่นผู้เป็นแม่ขายตลาดเป็นบางครั้ง คิดเรือแต่ออกทะเลเป็นบางเที่ยว แล้วก็กลับมาอยู่บ้าน และอยู่ไปวัน ๆ โดยไม่เป็นพิษภัยต่อใคร

ความแข็งแรงของไบ้เป็นที่เลื่องลือรู้ดีกันในครั้งหนึ่งว่า เย็นวันหนึ่งเขาพายเรือเล่นตามชายฝั่ง ลมเกิดเปลี่ยนทิศเป็นพายุกัดพาเรือเขาออกไปไกลลึกลับ ลักหายไปกับขอบฟ้าและลมฝนจู่โจม คินหนึ่งเต็ม ๆ ที่ขายนุ่นรำไห้ จนเช้าวันต่อมา คนในหมู่บ้านถึงได้เห็นเขาพายเรือกลับมาอย่างปลอดภัย คินนั้นทั้งคินที่ไบ้ต้องพายเรือต้านแรงลมอยู่โดยไม่ได้อับนอน

ครั้งนั้นพวกเรา เด็ก ๆ นึกว่าไบ้ตายแล้ว จึงดีใจแหนแหไปต้อนรับเขาเกรียวกราว เขาก็ยิ้มเห็นปากเหง้า ฟันขาว แววดตาเล็กลึกลับ พลังก็ให้เสียง เบะ-เบะ เหมือนอย่างที่เคยได้ยิน

ความรู้สึกว่าไบ้เป็น “ของเรา” นี้เอง ที่ทำให้ผม เพื่อน ๆ และเด็กเกือบทั้งหมู่บ้านพากันส่งเสียงเอาใจช่วยเขาเกือบเป็นเสียงกันในวันที่เขาวิ่งแข่ง

วันขึ้นปีใหม่ ทางอำเภอได้จัดให้มีการแข่งวิ่งทนเป็นระยะทางยาวรวมสิบกิโลเมตร มีผู้เข้าแข่งขันมากมาย แต่ที่วิ่งเท้าเปล่า ไม่มีเสียง นุ่งกางเกงขาสั้นจิ๋วพระ และเสื้อยืดดอกกลมสีเดียวกันนั้นนำหน้าทั้งกลุ่มมาไกลห่าง...พวกเรา เด็ก ๆ ต่างกระโดดตัวลอยส่งเสียงเรียกไบ้กันขรมทีเดียว

“ลึบหายแล้วโว้ย! อ้ายไบ้มันนำมาหน้าีหว่า” เสียงผู้ใหญ่อื่นข้าง ๆ ผมพูดขึ้น

“นั่นนะซี...เฮ้ย! มันแข่งด้วยหรือวะ ก็ไหนว่ากรรมการเขาไม่รับสมัครมันไงล่ะ”

ผู้ใหญ่อีกคนหนึ่งว่า

ไบ้ยังวิ่งเข้ามาใกล้ เสียงร้องเรียกก็ยิ่งดัง พวกเด็กต่างลิงโลดกระโดดเต้นกันขวักไขว่จนพวกผู้ใหญ่เองต้องส่งเสียงเรียกไบ้และปรบมือกันกราวไปพร้อม ๆ กับเด็ก ๆ ด้วย...

“ฮัลโหล ฮัลโหล! หนึ่ง สอง สาม...” เสียงจากเครื่องขยายเสียงตรงเส้นชัยสีแดงดังกังวานขึ้น... “โปรดอย่าเข้าใจผิด นายไบ้ที่กำลังนำหน้านั้นไม่เกี่ยวกับการวิ่งแข่งมาราธอนครั้งนี้ะครับ เนื่องจากนายไบ้ขาดคุณสมบัติบางอย่าง กรรมการไม่ได้รับสมัคร และไม่มีรายชื่ออยู่ในผู้เข้าแข่งขัน...ฮัลโหล ฮัลโหล...ทางคณะกรรมการไม่สามารถจะห้ามนายไบ้ได้ แม้จะได้ชี้แจงแล้ว นายไบ้ก็ยังออกวิ่งตามมาด้วยการชนะของนายไบ้คือเป็น โมงะนะครับ...”

ไบ้วิ่งใกล้เส้นชัยเข้ามาทุกขณะ แต่คราวนี้เสียงเจิบจนได้ยินเสียงหอบหายใจของไบ้เอง

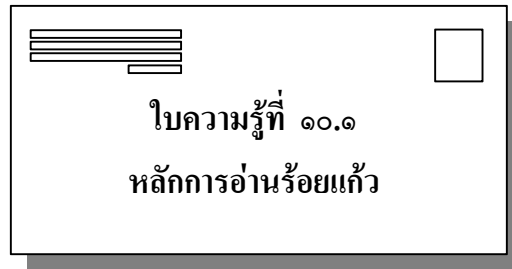
“ฮัลโหล ฮัลโหล หนึ่ง สอง สาม...” เสียงจากเครื่องขยายดังขึ้นอีก... “พ่อแม่พี่น้องทั้งหลาย ผู้ชนะที่แท้จริงนั้นได้แก่เบอร์รี่ลิปที่วิ่งตามหลังนายไปมา...”

คราวนี้เสียงโห่ดังขึ้นสองฟากถนน เป็นเสียงทั้งจากผู้ใหญ่ เด็ก และเมื่อไปถึงเส้นชัยหลายคนก็เข้าไปรุมล้อมแสดงความยินดีต่อเขาโดยไม่ยอมใส่ใจเสียงจากเครื่องขยายนั้นเลย ซึ่งก็ได้แต่ส่งเสียงฮัลโหล ฮัลโหล หนึ่ง สอง สาม...อย่างขาดคนสนใจฟัง

เมื่อนายอำเภอได้มอบถ้วยที่เหมือนกับเครื่องหมายตาแก่พิชิตะขาบักตัด้อยให้กับผู้ชนะหมายเลขลิปที่วิ่งตามหลังไปมานั้น ไปยืนหลบอยู่กลางวงล้อมเด็ก ๆ ในขณะที่ผู้ใหญ่หลายคนเริ่มเห็นเป็นเรื่องตลก ครั้นแล้วเสียงปรบมือเปาะแปะก็กลับเงียบกริบลง เมื่อผู้ชนะหมายเลขลิปเดินถือถ้วยไปโตมาส่งให้ไป พลังก็ชูมือไปขึ้นท่ามกลางเสียงโห่ร้องราวกับเสียงคลื่นทะเลเมื่อยามหน้ามรสุม

เด็ก ๆ ตีลังกาคันด้วยความดีใจก่อนเข้ารุมล้อมไป เรียกชื่อเขาอีกครั้ง ขณะที่ไปยิ้มเห็นปากแห้ง ฟันขาว และแววตาเล็กลัก พลังก็ให้เสียง เบะ-เบะ เหมือนที่เคยได้ยิน

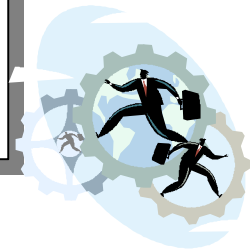
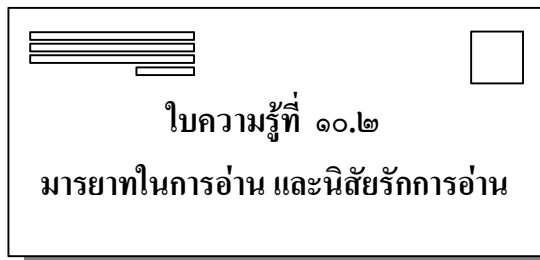
ผมเห็นร่างของเขาไหวเป็น “เส้นสายสีเหลือง” เคลื่อนพลิวอยู่ในฝูงคน



หลักการอ่านร้อยแก้ว

๑. ศึกษาเรื่องที่อ่านให้เข้าใจเสียก่อน ทั้งสาระสำคัญของเรื่อง และข้อความทุกข้อความเพื่อจะแบ่งวรรคตอนในการอ่านได้ถูกต้อง
๒. แบ่งวรรคตอนให้ถูกต้อง โดยแบ่งข้อความ หรือประโยคยาว ๆ ให้เป็นประโยคสั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้มีช่วงวันระยะหายใจ
๓. พยายามอ่านให้เป็นเสียงพูดธรรมชาติเพื่อความสมจริง
๔. อ่านให้ถูกต้องชัดเจน ตามอักขรวิธี และอ่านให้เสียงดังพอสมควรได้ยินทั่วบริเวณ
๕. ประเภทของเรื่อง และใช้เสียงให้เหมาะสมกับเรื่องประเภทนั้น ๆ
๖. เยกหน้ามองผู้ฟังเป็นระยะ โดยให้เป็นไปตามธรรมชาติและสังเกตสีหน้าผู้ฟังว่าเข้าใจหรือไม่ เพื่อปรับลดความเร็วในการอ่านให้เหมาะสม
๗. อย่ากหนังสือหรือเอกสารบังหน้าตัวเองเวลาอ่าน

ที่มา: เพ็ญศรี จันทร์ดวง และคณะ. *วรรณสารวิทัศน์*. หน้า ๕๖.



มารยาทในการอ่าน

หากพิจารณาอย่างผิวเผินแล้ว หลายคนอาจจะสงสัยว่าทำไมมารยาทของการอ่านจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหากพิจารณาให้ดีแล้วก็จะทราบว่าบ่อยครั้งที่การอ่านของเราถูกรบกวนจากผู้อื่นหรือผู้ “ร่วมอ่าน” ที่ไม่มีมารยาท นั่นคือ การถูกรบกวนกระเทือนจากผู้ที่นั่งอ่านใกล้ ๆ กับเรา ทำให้สมาธิเสียไป บั่นทอนการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ บุคคลเหล่านี้อาจถือได้ว่านอกจากไม่มีมารยาทแล้วยังเป็นผู้ไม่มีวัฒนธรรมในการอ่านอีกด้วย

มารยาทในการอ่านหรือการอ่านหนังสืออย่างมีมารยาทเป็นเครื่องวัดระเบียบวินัย จิตสำนึกและความเจริญทางจิตใจด้านอื่น ๆ คำว่า “มารยาท” เป็นคำที่แสดงถึงความดี มีวัฒนธรรม และความเป็นอารยชนของมนุษย์ ฉะนั้นการอ่านหนังสือที่ดีและมีประสิทธิภาพจึงสามารถแสดงออกได้ทางการมีมารยาทในการอ่านด้วย ซึ่งมารยาทในการอ่านโดยทั่วไปพอสรุปได้ดังนี้

๑) ไม่ส่งเสียงดังรบกวนในขณะที่อ่านหนังสือในสถานที่ร่วมกับผู้อื่น เช่น ในห้องสมุด ในห้องเรียน หรือสถานที่สาธารณะสำหรับการอ่านหนังสือ เป็นต้น การส่งเสียงดัง นอกจากจะสร้างความรำคาญให้แก่บุคคลอื่นแล้ว ยังแสดงถึงความไม่มีมารยาทของผู้ที่ประพฤติเช่นนั้นด้วย

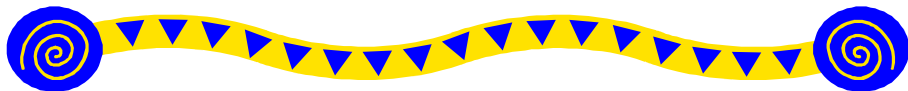
๒) ไม่ทำลายหนังสือโดยขูด ขีด สร้างความเลอะเทอะ พับ หรือฉีกหนังสือส่วนที่มีเนื้อหาที่ตนเองต้องการ เนื่องจากการกระทำเช่นนั้นแสดงถึงความเห็นแก่ตัว ไม่รับผิดชอบต่อส่วนรวม ทำให้ผู้มาใช้ภายหลังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนั้นได้เต็มที่

๓) ถ้าอ่านแล้วมีเนื้อหาที่ต้องการคัดลอก เพื่อนำมาเรียบเรียงในข้อเขียนของตน ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลให้ถูกต้องตามหลักการเขียนอ้างอิง เพื่อให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้เขียน

๔) การอ่านหนังสือตามแหล่งความรู้ต่าง ๆ เมื่ออ่านเสร็จแล้วควรนำไปเก็บไว้ในที่เดิมหรือที่ที่เจ้าหน้าที่จัดไว้ ไม่ควรนำหนังสือไปซ่อนที่ใดที่หนึ่งเพื่อประโยชน์ของตนเอง การนำหนังสือไปซ่อนไว้ นอกจากคนอื่นจะไม่ได้ใช้ประโยชน์แล้ว บางครั้งหนังสืออาจเกิดการสูญหาย เพราะเจ้าหน้าที่หาไม่เจอ และผู้ซ่อนก็ไม่ได้นำไปเก็บไว้ที่เดิม

๕) การอ่านหนังสือเก่า หรือหนังสือหายากต้องอ่านอย่างทะนุถนอม และทำตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่อย่างเคร่งครัด เพราะหนังสือเก่าอาจมีอายุผ่านมามากหลายสิบปี หรืออาจเป็นร้อย ๆ ปี ทำให้กระดาษหรือวัสดุที่ใช้เขียนกรอบและขาดง่าย ซึ่งไม่สามารถหาหนังสืออื่นมาทดแทนได้ หนังสือเก่าจึงต้องทะนุถนอม หวงแหนเป็นพิเศษกว่าหนังสือทั่วไป

ตัวอย่างบทการอ่านร้อยแก้ว
ราชาภิสตุติ



“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดีจักรี
นฤปดินทรสยามินทริราช บรมนาถบพิตร มีพระบรมราชโองการเหนือเกล้า เหนือกระหม่อม
ได้ประกาศว่า

ปีพุทธศักราชสองพันห้าร้อยยี่สิบห้านี้ กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์มีอายุ
จำเริญยืนยาวมาครบสองร้อยปี ประชาชนทั้งหลายต่างมีความปรารถนาดีที่สามาร
ตั้งบ้านเมืองเป็นอิสระสถาพรสืบมาได้อีกสองศตวรรษ และสมัครสามัคคีกันจัดงานสมโภชกรุง
รัตนโกสินทร์ขึ้นทั่วราชอาณาจักร เพื่อปลูกฝังความจงรักภักดีและความภาคภูมิใจในประเทศชาติ
ให้เพิ่มพูนแน่นแฟ้น ขึ้นในวาระจิตของคนไทย เป็นเหตุให้ทรงพระราชอนุสรณ์ถึงกาลก่อนที่
ล่วงมา ว่าการที่สยามประเทศสถิตเสถียรรุ่งเรืองมาจนบัดนี้ได้ ก็ด้วยอาศัยพระบรมโพธิสมภาร
บารมี แห่งสมเด็จพระบรมราชบูรพการีแต่ละพระองค์ทรงปกครองนำพา ให้ผ่านพ้นอุปสรรค
และภัยอันตรายนานาโดยสวัสดิทุกยุคสมัย ทั้งทรงทำนุบำรุงให้เจริญมั่นคง พร้อมด้วย
อิสรภาพอันไพบูรณ์เสมอด้วยอารยประเทศทั้งมวล

ในวาระอันเป็นมหาสมัญมงคลที่ระลึกแห่งการประดิษฐานพระบรมราชจักรีวงศ์นี้
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระบรมราชโองการสั่ง ให้ตั้งการพระราชพิธีถวายราช
สักการะสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าขึ้น ณ ท้องสนามหลวง เสด็จพระราชดำเนินมา
ทรงบูชาพระรัตนตรัย และทรงถวายเครื่องราชสักการะบวงสรวงตามโบราณราชประเพณี
โปรดเกล้าฯอ่านประกาศราชาภิสตุติท่ามกลางมหาสนับทึบแห่งพระราชวงศ์ ข้าราชการ และ
ประชาชน

ด้วยอานุภาพพระราชศรัทธาการวะอันมั่นคงในพระรัตนตรัย และในสมเด็จพระบรม
ราชบูรพการี ขอพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงทรงเจริญพระราชสิริสวัสดิ์ปราศจากพระโรค

พิบัติอุบัติอันตราย ทรงพระเกษมสมบูรณ์สบายพระราชหฤทัย ดำรงในสิริราชสมบัติพิพัฒน์
ไพบูลย์ เพิ่มพูนพระเกียรติคุณอศุขภาพสบบสมัย ผ่องแผ้วจากพิพิธภัยปีพิดาพิทุกข์ทุกเวลา

ขอพระบรมเชชานุภาพมหีมาแห่งสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราช จงคุ้มครอง
ประเทศชาติและประชาชนชาวไทย ให้ผ่านพ้นสรรพอุบัติพิบัติภัยทั้งปวง อริราชศัตรูภายนอก
อย่าล่วงเข้าทำอันตรายได้ ศัตรูหมู่พาลภายในให้วอดวายพ่ายแพ้ภัยตัว บันดาลความสุขความ
มั่นคงให้เกิดทั่วภูมิภคตล บันดาลความร่มเย็นแก่อเนกนิกรชนครบคามาเขตขันขลิตีมา

ขอพระมหากรุณาบุญญาธิการจงชักนำให้เกิดสามัคคีธรรมในหมู่ไทยอย่าได้รู้ร้าวราน
ให้ทุกฝ่ายมีใจสมัคสรสมานเป็นอันหนึ่งอันเดียวเกลียวกลม เป็นพลังอันอุดมยิ่งใหญ่
ที่จะประกอบกิจการณีนำไทยให้วัฒนายืนยั้ง ประสบแต่สิ่งสุภสวัสดิ์ตลอดจิริฐิติกาล”

ที่มา : กรมวิชาการ. **วรรณลักษณ์วิจารณ์ เล่ม ๒**. หน้า ๑๕๖.



๑. ถิ่นนวน

๑.๑. ความหมายของถิ่นนวน

ถิ่นนวน คือ ถ้อยคำที่สั้นกะทัดรัด มีความหมายไม่ตรงกับความหมายปกติของคำ แต่เป็นที่รู้จักและเข้าใจตรงกันในสังคม

๑.๒. เนื้อหาของถิ่นนวน

ถิ่นนวนจัดประเภทเป็นเรื่องต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑) เกี่ยวกับกิริยาท่าทาง

| | |
|------------------|--------------------------------------------|
| เล่นหูเล่นตา | หมายถึง แสดงอาการขี้นด้วยสายตา |
| เล่นจิ้ง, ออกโชน | หมายถึง ทำท่าทางและส่งเสียงดังแสดงความโกรธ |
| อยู่ไม่สุข | หมายถึง อยู่นิ่งไม่ได้ |

๒) เกี่ยวกับลักษณะนิสัย

| | |
|--------------------|-----------------------------------------|
| แก่แดด | หมายถึง แสดงกิริยาหรือคิดเห็นเกินวัย |
| ปล่อยเนื้อปล่อยตัว | หมายถึง ไม่สนใจจะแต่งตัว ไม่สงวนตัว |
| งานหนักไม่เอา | หมายถึง หลีกเลี่ยงการทำงานอยู่เป็นประจำ |

๓) เกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจ

| | |
|------------------|-----------------------------------------|
| จี๋จิ้นสมอง | หมายถึง กลัวมาก |
| น้ำลายไหล | หมายถึง อยากได้หรืออยากกินมาก |
| หายใจไม่ทั่วท้อง | หมายถึง กลัวจะเกิดเรื่องที่ตนไม่ต้องการ |

๔) เกี่ยวกับการศึกษา การอบรมสั่งสอน

อยู่บ้านท่านอย่างนี้ดูค้าย ปั่นวัวปั่นควายให้ลูกท่านเล่น หมายถึง อาศัยอยู่ในบ้านผู้ใดต้องช่วยทำงานตามแต่ที่จะทำได้

เข้าเมืองตาหลิว ต้องหลิวตาตาม หมายถึง ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและกาลเทศะ

รักยาวให้สั้น รักสั้นให้ต่อ หมายถึง รักจะอยู่ด้วยกันนาน ๆ ให้ตัด
ความคิดอาฆาตพยายาทออกไป รักจะอยู่ด้วยกันสั้น ๆ ให้คิดอาฆาตพยายาท
กันเข้าไป

๕) เกี่ยวกับการเตือนสติไม่ให้ประมาท

ฝนตกอย่าเชื่อดาว มีเมียสาวอย่าไว้ใจแม่ยาย หมายถึง อย่าไว้ใจอะไร
ง่าย ๆ

อดเปรี้ยวไว้กินหวาน หมายถึง อดใจรอผลหน้าซึ่งจะดีกว่า
พอกินดีกว่าพอกิน หมายถึง ให้มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง

๖) เกี่ยวกับอาชีพและการทำมาหากิน

ตีนถีบปากกัด หมายถึง มานะบากบั่นทำงานอย่างไม่คิดถึง
ความเหนื่อยยาก

ไม่เป็นโล้เป็นพาย หมายถึง ทำอะไรไม่เป็น ไม่รู้จักลงหลักปักฐาน
อาบเหงื่อต่างน้ำ หมายถึง ตรากตรำทำงานอย่างไม่เห็นแก่ความ
เหนื่อยยาก

๗) เกี่ยวกับฐานะและเศรษฐกิจ

กรอบ หมายถึง ยากจน
คาบซ้อนเงินซ้อนทองมาเกิด หมายถึง เกิดในตระกูลที่ร่ำรวย
ข้าวยากหมากแพง หมายถึง ภาวะขาดแคลนอาหาร

๘) เกี่ยวกับการมีคู่และการครองเรือน

คู่สร้าง หมายถึง ชายหญิงที่เคยสร้างกุศลร่วมกันมาในชาติ
ก่อน

คู่ฟ้าตัวเมีย หมายถึง คู่ฟ้าที่เป็นคู่กันอย่างแท้จริง
ใต้บาตรร่วมขัน เด็ดดอกไม้ร่วมต้น หมายถึง เป็นสามีภรรยาหันมาใน
ชาติก่อน เมื่อเกิดในชาติใหม่ก็ต้องเป็นคู่กันอีก

๙) เกี่ยวกับความรู้ความสามารถ

รู้หลบเป็นปีก รู้หลีกเป็นหาง หมายถึง รู้จักหลบหลีกเอาตัวรอดไปได้
กบใต้กะลาครอบ หมายถึง รู้น้อยแต่แสดงตนว่ารู้มาก
ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด หมายถึง มีความรู้มากแต่ไม่รู้จักใช้
ความรู้ให้เป็นประโยชน์

โง่งเง่าเต่าตุ่น หมายถึง โง่งที่สุด

๑๐) เกี่ยวกับเหตุการณ์และสถานการณ์

จนมุม หมายถึง ต้องจายนหรือแพ้

ตกกระไดพลอยโจน หมายถึง จำเป็นต้องยอมเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีทางเลี่ยง

เรือล่มในหนอง ทองจะไปไหน หมายถึง คนในเครือญาติ

แต่งงานกัน

ทำให้ทรัพย์มรดกไม่ตกไปอยู่กับผู้อื่น

๑.๓. โครงสร้างของสำนวน

(๑) คำ อาจเป็นคำคำเดียว หรือคำที่เรียงกันตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป เช่น

เทศน์ หมายถึง ว่ากล่าว ตักเตือน

เช่น แม่เทศน์ฉันเสียยกใหญ่เพราะเมื่อคืนฉันกลับบ้านดึก

ตีสนิท หมายถึง แสดงกิริยาอาการให้เห็นว่าสนิทชิดชอบ

เช่น ตำรวจปลอมตัวเข้าไปตีสนิทกับพ่อของคนร้าย

ตบตา หมายถึง ทำกลอุบายพรางให้มองเห็นผิดจาก

ความเป็นจริง

เช่น หล่อนเล่นละครตบตาแม่สามีได้แนบเนียนจริง ๆ

ไถ หมายถึง หาผลประโยชน์ใส่ตัวโดยใช้อำนาจในหน้าที่
ทุจริตบังคับเอา

เช่น ผู้จัดการฝ่ายบุคคลไถเงินจากผู้ที่มาสมัครงาน

(๒) กลุ่มคำหรือวลี เช่น

ล้นกับฟัน หมายถึง คนอยู่ร่วมกัน ใกล้ชิดกัน ย่อมจะทะเลาะ
เบาะแว้งกันได้

เช่น สามีภรรยาที่เหมือนล้นกับฟัน อยู่ด้วยกันก็ต้องทะเลาะกันบ้าง

อาบเหงื่อต่างน้ำ หมายถึง ทำงานหนักโดยใช้กำลังกายเต็มที่

เช่น สรรามต้องทำงานอาบเหงื่อต่างน้ำเพราะเขามีลูกเล็ก ๆ ถึง ๔ คน

(๓) ประโยค เช่น

ต้นไม้ตายเพราะลูก หมายถึง ไข่เปรียบกับพ่อแม่ที่รักลูกจนยอม
เสียสละทุกอย่างได้แม้แต่ชีวิตตัวเอง

เช่น กำนันเสื่อเหมือนต้นไม้ตายเพราะลูก เพราะแต่ต้องคอยวิ่งเดิน
ประกันตัวลูกชายสุดที่รักที่ค้าขายบ่าอยู่เสมอ
บ้านเมืองมีชื่อมีแป หมายถึง บ้านเมืองมีกฎหมายคุ้มครอง
เช่น แกจะทำอะไรก็นึกถึงกฎหมายไว้บ้าง บ้านเมืองมีชื่อมีแปนะ หากยัง
ทำชั่วอย่างนี้อยู่อีก สักวันต้องติดคุกแน่นอน

๒. โวหาร

๒.๑ ความหมายของโวหาร

โวหาร คือ การใช้ถ้อยคำอย่างมีศิลปะและมีชั้นเชิง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ
เรื่องราว และจินตนาการ และเกิดความรู้สึกลึกซึ้งคิดตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน

๒.๒ ประเภทของโวหาร

โวหารมี ๕ ประเภท ดังนี้

๑) *บรรยายโวหาร* คือ โวหารเล่าเรื่องซึ่งเป็นการเล่าเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน
โดยกล่าวถึง สถานที่ สภาพแวดล้อม แผลผลที่เกิดจากเหตุการณ์นั้น ๆ เนื้อหาที่จะบรรยายอาจ
เป็นเรื่องจริงหรือเรื่องสมมติก็ได้ เช่น

เจ้าของเรือนปั้นหย่าเป็นชายมีภูมิรู้ และมีค่าน้ำหน้าว่าหม่อมหลวง พันเพเป็นคน
กรุงเทพฯ เคยเป็นทหาร มาได้เมียเป็นสาวสวยในตำบลที่ราบลุ่ม ไม่ทราบเหตุผลกลใดเขา
ต้องออกจากราชการมาใช้ชีวิตเป็นเกษตรกรทันสมัย เมื่อใดทางการมีกิจกรรมที่ต้องใช้
ภูมิปัญญาความรู้ หม่อมหลวงแห่งชนบทมักได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
เช่น เป็นกรรมการฝ่ายชาวบ้านในการดำเนินการออกโฉนดที่ดิน เป็นกรรมการการเลือกตั้ง
ระดับต่าง ๆ (ถ้ามี) เป็นต้น

(ที่มา : วัฒน์ วรรณยางกุล)

๒) *อธิบายโวหาร* คือ โวหารที่ทำให้ความคิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งกระจ่างและ
ชัดเจนขึ้น มักใช้ในการเขียนเชิงวิชาการและตำรา หรือการเขียนเรื่องใด ๆ ก็ตาม หากมี
ประเด็นใดที่เป็นปัญหาที่สามารถใช้อธิบายโวหารเขียนเพิ่มเติมให้ประเด็นนั้นกระจ่างและ
ชัดเจนขึ้น เช่น

...ไอดิมสมัย ๕๐ ปีมาแล้วเท่าที่จำได้มีอยู่ ๓ อย่าง คือ ไอดิมแท่งหรือไอดิมหลอด ที่เรียกอย่างนี้เพราะทำในหลอด โดยเขาใช้น้ำผสมน้ำหวานใส่หลอดตั้งกะสี แซ่ไว้ในถัง ถังนี้อยู่ในถังไม้อีกใบหนึ่ง ช่องว่างระหว่างถังตั้งกะสีกับถังไม้ใส่น้ำแข็งก้อนเล็ก ๆ และเกลือเม็ด เขาจะหมุนถังตั้งกะสีอยู่เสมอ พอน้ำในหลอดเริ่มจะแข็งก็เอาไม้เสียบแบบน้ำแข็งกด ไอดิมหลอดแบบนี้ น้ำแข็งจับตัวแน่น บางทีก็มีถั่วแดงต้ม เพื่อคั้นผสมอยู่ด้วย บางทีก็มีเครื่องล่อใจให้คนซื้อ คือ เขาจะทาสีไว้ที่ไม้ ถ้าใครซื้อไอดิมแล้วปรากฏว่าไม่มีสีทาไว้ ก็จะได้กินฟรีอีกไม้หนึ่ง

นอกจากไอดิมหลอดก็มีไอดิมตัดใส่ถั่ววน ไอดิมแบบนี้มี ๒ ชนิด ชนิดหนึ่งเป็นไอดิมน้ำมะพร้าว คือ ใส่เป็นน้ำแข็งผสมน้ำตาลทรายและน้ำตาลมะพร้าว เหยาะน้ำมันมะพร้าวให้หอม ๆ เป็นไอดิมราคาสูงที่ทำขายตามบ้านนอก อีกชนิดหนึ่งเป็นไอดิมกระติ อย่างนี้ขึ้นเป็นสีขาวอร่อยกว่าอย่างแรก บางทีมีถั่วลิสงโรยหน้าอีกด้วย ถ้าจะให้เคาไอดิมน้ำมะพร้าวจะเป็นของทำครั้งแรกก็ได้เพราะดูง่าย ๆ ธรรมดา ๆ

(ที่มา : ส. พลายน้อย)

๓) **พรรณนาโวหาร** คือ โวหารที่ใช้กล่าวถึงเรื่องราว สถานที่ บุคคล สิ่งของ หรืออารมณ์ อย่างละเอียดลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการ เกิดความสะเทือนอารมณ์ และเกิดอารมณ์คล้อยตามในที่สุด เช่น

สีเขียวอ่อนก้านมะลิบ่มผิวขาวเหลืองนวลของเกดให้ผ่องใสเห็นแต่ไกล ตัดกับนัยน์ตาคมและผมดำมัน ที่วันนี้เกล้าขมวดเป็นมวยอย่างสวยงามและประณีต คุณจอมผัดหน้าเกดเบาบางด้วยแป้งฝรั่งนวลโย รองเท้าส้นสูงและถูงน่องสีขาวนวล ทำให้เกดดูสูงโปร่งขึ้น ชื่อสำคัญประกายเพชรและมรกตอันวาววับเหล่านั้น ทำให้นายทรัพย์แทบจะลงดินพรวดเสียดอนนั้น

(ที่มา : ว. วินิจฉัยกุล)

๔) **เทศนาโวหาร** คือ โวหารที่ใช้สั่งสอน มุ่งชักจูงให้ผู้อ่านคล้อยตามและนำไปปฏิบัติ โวหารชนิดนี้มักใช้อธิบายหลักธรรม คติธรรม หรือการแนะนำสั่งสอน เช่น

นางเกดชะตามันผิดพ่อแม่พี่น้องทั้งปวง บทจะได้ก็เป็นผู้คนทั้งตำบล บทจะตก
ระกำลำบากก็ยากเย็นแสนเข็ญ ด้วยบุญเก่ากรรมเก่ากระทำไว้ทั้งสองทาง นางเกดข้าเดือนเจ้าไว้
สองประการ หนึ่ง เจ้าจงหัดฟังตัวเองให้หนักอย่าได้ฟังผู้อื่น ด้วยชะตาเจ้านั้นอิตตะเป็น หินะ
ฟังใครอื่นนั้นอย่าฟังหมาย มีแต่คนอื่นเขากลับมาฟังตัวเจ้า สอง เจ้ามีปิตตานีเป็นสุกะ จะได้
คู่ครองที่มีบุญวาสนาสูงส่งกว่าชาวบ้าน อยู่ด้วยกันแล้วบั้นปลายจะเจริญด้วยศแลทรัพย์ แต่
กรรมของเจ้าเกิดจากลาภะเป็นอะริ เมื่อมีความสุขความเจริญเมื่อใด ก็จะมีกรรมมาเบียดบังมิ
ให้ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย ถึงได้ลาภก็จะได้ทุกข์เพราะลาภถึงได้คู่ครอง มีทุกข์เพราะบุญ
วาสนาของคู่ครองเจ้านั้นแล เมื่อรู้ตัวแล้วให้หมั่นทำบุญรักษาศีล จะปิดเป่ากรรมเก่าให้เบา
บางลง

(ที่มา : ว.วินิจฉัยกุล)

๕) **สาขกโฆหาร** คือ โฆหารที่ยกตัวอย่างหรือยกเรื่องราวมาประกอบเนื้อเรื่อง
เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โฆหารชนิดนี้ต้องปรากฏร่วมกับโฆหารชนิดอื่น เช่น
เทศนาโฆหาร หรืออธิบายโฆหาร เป็นต้น เช่น

บอกศาลา เป็นสำนวน หมายความว่า ตัดขาดจากการเป็นพ่อลูก แม่ลูก หรือญาติพี่น้องกัน
มูลของสำนวนมาจากกฎหมายลักษณะโจรห้าเส้น ออกเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๘๐ ในรัชกาล
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความตอนหนึ่งว่า “ถ้าอ้ายผู้ร้ายปล้นได้ทรัพย์ไปมาก
น้อยเท่าใด ให้เอาทรัพย์ที่ผู้ร้ายปล้นไปนั้น ตั้งปรับไหมบิดามารดา ญาติพี่น้องป้าน้ำอาบุตร
หลานและเหลนสี่ ซึ่งได้รับราชการแลมิได้รับราชการ เรียงตัวไปตามกฎหมายที่ได้ส่วน
แบ่งปันทรัพย์มรดกตามสนิทเลห่างเป็นพิไนยหลวง เหตุว่าบิดามารดาญาติพี่น้องมิได้ตั้ง
สอนห้ามปราม ละเลยให้บุตรหลานกระทำความชั่ว มิได้เอาความมาบอกศาลาเป็นค่านับ ”
คำว่า “บอกศาลา” คือ แจ้งความต่อพนักงานที่ศาลทำงาน เช่น ศาลาลูกขุน ให้เจ้าพนักงาน
รับทราบไว้ เมื่อลูกประพฤติชั่ว พ่อแม่ไปบอกศาลาไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับลูกอีกต่อไป ก็เป็น
เหมือนตัดลูกไม่นับว่าเป็นลูกอีก คำว่า “บอกศาลา” ก็เลยกลายเป็นสำนวน หมายถึง
ตัดขาดไม่นับว่าเป็นลูกอีกต่อไป คำ “บอกศาลา” มิที่ใช้หมายความตรง ๆ ไม่เป็นสำนวนก็มี

คือ หมายความว่าตามคำนั้นเอง ไม่หมายความว่าเปล่งออกไปเป็นสำนวนอย่างที่กล่าวข้างบน เช่น ในเสภาขุนช้างขุนแผน ตอน ขำระความขุนช้าง มีกลอนว่า “ข้ามรงค์โกรธคว่ำ มัดหวาย ปายลงทั้งกำดั่งตำผึ้ง ตีซ้ำคว่ำหงายตายช่างมิ่ง ผิดก็เสียเพียงหนึ่งบอกศาลา” คำบอกศาลานี้ไม่เป็นสำนวน ในประกาศรัชกาลที่ ๔ เรื่องเล่นเบี่ยง มีความตอนหนึ่งว่า “ถ้าเจ้าหนายจะเอาข้าคนซึ่งอยู่นอกพระราชวังแลช่วยทาสขึ้นใหม่ จะเอาเข้ามาไว้ใช้สอยในพระบวรราชวังให้มากขึ้นไปกว่าแต่ก่อน ก็ให้ไปบอกศาลาบอกบาญชีเดิมนั้นยื่นขึ้นตามจำนวนคน ซึ่งได้ใช้สอยประจำอยู่ในพระบวรราชวัง” คำบอกศาลานี้ก็ไม่เป็นสำนวนอย่างที่กล่าวข้างบน ในบทละครพูดเรื่อง “ชิงนาง” พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๖ มีคำพูดตอนหนึ่งว่า “แต่ถ้าเอ็งไม่ยอมละก็ นี่แน่ะเอ็งน่าจะยามอยู่ในโลกเดียวกับข้า อย่ามาใช้ตะวันดวงเดียวกับข้า เอ็งไปหาฟ้าหาตะวันของเอ็งต่างหากเถอะ ข้าไม่อยากใช้ฟ้าตะวันร่วมกับคนทรยศอย่างเอ็ง แล้วข้าก็จะบอกศาลาเอ็ง ข้าจะแก้พิณัยกรรมตัดชื่อเอ็งออกเสีย ข้าจะยกเลิกเอ็งเสียจากลูก แล้วถ้าข้าเรียกชื่อเอ็งว่าอายจอนละก็ขอให้กูฉิบหายตามโหงงซี” คำ “บอกศาลา” ในที่นี้เป็นสำนวนอย่างที่กล่าวข้างบน คือ ตัดขาดจากพ่อลูกกัน

(ที่มา : ขุนวิจิตรมาตรา)

๓. ภาพพจน์

๓.๑. ความหมายของภาพพจน์

ภาพพจน์ คือ การใช้ถ้อยคำเพื่อให้เกิดภาพในใจของผู้อ่าน โดยใช้ภาษาอย่างมีศิลปะและมีชั้นเชิง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ และสะเทือนอารมณ์มากกว่าการใช้ถ้อยคำปกติธรรมดา

๓.๒. ประเภทของภาพพจน์

ภาพพจน์มีหลายชนิด ดังนี้

๑) *อุปมา* เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่ตามธรรมชาติแล้วมีสภาพที่ต่างกัน แต่ทั้ง ๒ สิ่งนี้มีจุดร่วมหรือลักษณะเด่นเหมือนกัน มักมีคำแสดงความเปรียบเทียบ เช่น เหมือน ดุจ ประดุจ คั่ง คล้าย เท้า เพียง เพียง ประหนึ่ง เล็ก และฟาง เป็นต้น เช่น

ตัวอย่างที่ ๑

หน้านางแก้วอิมงามเหมือนหน้านางอัปสรา อรชรอ่อนแอ้นปานนางเทพกนิรี สอง
ตาเรียวรีดั่งดวงรุ่ง สองคิ้วโค้งดั่งเรียวไผ่อุ้มฝน กลีบปากเรียวมน หากแม้นกลีบดอกส้มอัน
เหยอ่อนคลี้อารับแสงตะวัน ค้อก้องแก้มเรื่อพรรณวรรณะสคใด หาไผ่ฟาราคีปมีวันพบ
(ที่มา : ไตรภูมิพระร่วง)

ตัวอย่างที่ ๒

| | |
|-----------------------|---------------------|
| งามโอษฐ์ดั่งใบไม้อ่อน | งานกรดั่งลายเรขา |
| งามรูปเลอสรรรวิญฟ้า | งามยิ่งบุปผาแบ่งบาน |

(ที่มา : ศกุนตลา)

๒) **อุปลักษณ์** เป็นการเปรียบเทียบโดยกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็น หรือ คือ อีกสิ่ง
หนึ่ง ความหมายของการเปรียบเทียบจึงลึกซึ้ง และหนักแน่นกว่าภาพพจน์แบบอุปมา มักใช้คำ
เปรียบเทียบว่า “เป็น” และ “คือ” เช่น

ตัวอย่างที่ ๑

| | |
|-----------------------|---------------------|
| เรียมคือพระสุรชน | ปัดคิดชนม้ก่นทางไป |
| ซ้าเขาเซราชฤกไพโร | น่านไกลสบพบมะโนหะรา |
| เรียมคืออนฤเบศไต้ | สุรชน |
| บุกผ่าฟ้าเซราชล | เซียวซ้า |
| เดินเดี้ยวเปลี่ยวใจจน | ทนทเวศ |
| ตามนางทางเทียมฟ้า | เช่นเชื้อสาวสวรรค์ |

(ที่มา : กาพย์ห่อโคลงของพระศรีมโหสถ)

ตัวอย่างที่ ๒

| | |
|----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| นกหว้าหน้างามลาย เที่ยวกินถิ่นลำเนา | คือดาวรายพรายเฟริดเพรา พาคู่เคล้าชมกัน (ที่มา : กาพย์ห่อโคลงนิราศธารทองแดง) |
|----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|

๓) **สัญลักษณ์** เป็นการเปรียบเทียบที่เรียกสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแทน คำที่เป็นสัญลักษณ์นั้นจะต้องเป็นคำที่ใช้กันมานาน หรือเป็นคำที่รู้จักกันโดยทั่วไป เช่น ดอกกุหลาบ สีแดง หมายถึง ความรัก สีน้ำเงิน หมายถึง พระมหากษัตริย์ และดอกบัว หมายถึง พระพุทธศาสนา

ตัวอย่างที่ ๑

| | |
|------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
| แต่แรกเชื่อว่าเนื้อหับทิมแท้ กาลวงว่าหงส์ให้ปลงใจ | มาแปรเป็นพลอยหุงไปเสียได้ ด้วยมิได้ดูหงอนแต่ก่อนมา (ที่มา : กากีคำกลอน) |
|------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|

ตัวอย่างที่ ๒

| | |
|---------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
| ไม่คิดสอยมัวคอยดอกไม้ร่วง ดูแต่ฝูงภูมรินเที่ยวบินคอม | คงชวดดวงบุปผาชาติสะอาดหอม จึงได้ออมอบกลิ่นสุมาลี (ที่มา : ท้าวแสนปม) |
|---------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|

๔) **อติพจน์** เป็นการกล่าวเกินจริง เพื่อเน้นย้ำอารมณ์และความรู้สึกของผู้เขียน เช่น

| | |
|--------------------|------------------------|
| เจ็ดสิบล้านสี่ร้อย | รบบก |
| แสนที่ซิบเจ็ด | หาคแห่ง |
| อาศูระออก | เรียมราศ |
| สมรจากเจ็ดร้อยแล้ง | ไปปาน ๆ |
| ปรัถพิพิโยคพื้น | ทรวงธ |
| ณิธาธาธาธา | ป็นด้วย |
| เจ็ดเจียนจากอวลอร | สมรมิ่ง กูเอย |
| ไอ้ออกคินฟ้าม้วย | ไปวาย ๆ |
| ทินกรจรแจ้งแจ่ม | หาวหน |
| ธาธาธาธาธา | หาคแห่ง |
| อกเรียมนิราจล | เจ็ดจาก กันนา |
| ร่อนยิ่งทินกรแจ้ง | จวบกัลป์ ๆ |
| สหัสสุริเยศเรือง | รังสี |
| ผลาญแผ่นไตรภพสรรพ์ | แยกใหม่ |
| กำเดากำดาลตรี | ภพนาศ |
| ร่อนไปปานน้องไท้ | จากจร ๆ |
| | (ที่มา : โคลงทวาทศมาส) |

๕) ปฏิทรรศน์หรือปฏิภาคพจน์ เป็นการใช้ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายตรงข้ามกันหรือขัดแย้งกัน มากล่าวเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดความหมายที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

ยิ่งริบยิ่งซ้ำ
เสียน้อยเสียวากเสียมากเสียน่าย

๖) บุคลาธิษฐาน เป็นการสมมติให้สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น สิ่งของ ธรรมชาติ หรือสัตว์ เป็นต้น มีความคิด อารมณ์ และกิริยาท่าทางเหมือนมนุษย์ เช่น

เขาบอกว่าฟ้าร้องให้ออกมาเป็นน้ำฝน

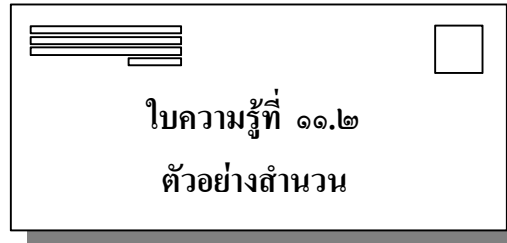
๗) ปฏิปุจฉาหรือคำถามเชิงวาทศิลป์ เป็นการตั้งคำถามโดยไม่ต้องการคำตอบหรือคำตอบนั้นเป็นคำตอบที่ผู้ถามและผู้ตอบรู้ดีอยู่แล้ว การใช้ปฏิปุจฉาเป็นการเร้าอารมณ์ความรู้สึก และเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดความคิดคล้อยตาม เช่น

ใครกันเล่าพี่น้องที่จักหางบประมาณมาให้แก่หมู่บ้านนี้ ใครกันเล่าที่หาถนนลาดยางดี ๆ แบบนี้มาให้พี่น้องใช้ แล้วประปาหมู่บ้านเริ่มได้เพราะใคร ฉะนั้นคิดเอาเถิดว่าเลือกตั้งสมัยนี้ พี่น้องควรจะเลือกใครได้อีก

๘) สัทพจน์หรือการเลียนเสียงธรรมชาติ เป็นการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงสัตว์ร้อง และเสียงปรากฏการณ์ธรรมชาติ เป็นต้น เช่น

พวกเหล่าสังคินี่ก็มาคิดสี่ตีระดมตั้ง ทั้งโตนทับรับจิ้งหะโจ้งจะจิ้งโจ้ง ๆ ทั้ง ๆ บัณเฑาะว์ตีคสายพินคังฟังวิเวกแว่ว รัวระนาดแก้วแจ้วใจจริง ทูระหรั่งทูระหรั่งฉิ่งฉ่างฉับฉ้องวงก็รับถึงนั่งโหน่งหน่ง กระจับปี่ก็รีเร่งเร็ว ๆ เร่งระนาดก็กราดเกรงบรรเลงลอยว่านอระน้อด ๆ นอง...ฆ้องใหญ่ใส่เต่งเต่งทิงนั่งหน่ง ๆ หนอด ฆ้องเล็กก็ลอกหน่อระหนอด ๆ หน่อง รัวระนาดทองทูระหรั่ง ๆ หรั่ง ๆ ระนาดทุ่มทุ่ม ๆ ทิงทุมทิงเท่ง ระนาดไม้เร่งร้อปร้อ ๆ ปรูด ๆ หนอง ๆ หนูดปรูดปร้อปร้อย

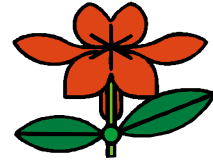
(ที่มา : ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มหาราช)



| สำนวน | ความหมาย |
|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| กลมเป็นลูกมะนาว | หลบหลีกไปได้ค่องจนจับไม่ติด |
| กิน ๆ นอน ๆ | ไม่มีอะไรทำ |
| ข้ามอกเจ้า ข้าวอกหม้อ | การทำอะไรหรือประพฤติดะไรนอกเหนือไปจากคำสั่งหรือแบบอย่างธรรมเนียม |
| เคาะกะลามากัด | เลวทรามต่ำช้า |
| ชักหน้าไม่ถึงหลัง | หาได้ไม่พอใช้ มีรายได้้น้อยกว่ารายจ่าย |
| ตีนถีบปากกัด | มานะบากบั่นทำงานอย่างไม่คิดถึงความเหนื่อยยาก |
| ทองไม่รู้ร้อน | เฉยเมย ไม่กระตือรือร้น ไม่มีความรู้สึกรีบร้อน |
| ทำนอออกมกล้ำ ทำปลาอมเกลือ | ทำอะไรที่จำเป็นต้องเสียแล้ว ก้าวหมดเปลืองไม่ยอมเสีย |
| น้ำตาเป็นเผาเต่า | ร้องไห้ให้น้ำตาไหลพราก |
| บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น | ทำอะไรให้ค่อย ๆ ทำ อย่ารุนแรงจะชุนหมองกันได้ |
| ปลาดกน้ำตัวใหญ่ | สิ่งอันใดที่เสียหรือสูญหายไปแล้ว เคยคิดว่าสิ่งนั้นมีราคาหรือมีค่ามากมายเกินจริง |
| เผาพริกเผาเกลือ | แข่งขันให้สะใจ |
| ฝนสั่งฟ้าปลาสั่งหนอง | สั่งเสียเป็นครั้งสุดท้าย |
| พอกหิน | ใจหนักแน่นมั่นคง |
| พายเรือคนละที | ทำงานทีละหน ต่างคนต่างทำไปตามลำพัง |
| พุงหอกเข้รอก | ทำอะไรส่ง ๆ ไปพอให้พ้นตัว |
| ไฟสุ่มขอน | ร้อนรุ่มอยู่ภายในใจ |
| ล้วงคองเห่า | อุกอาจล้วงล้ำหรือกล้าเข้าไปเกี่ยวข้องกับหรือทำอะไรทั้ง ๆ ที่รู้ว่า เป็นของผู้อื่นอำนาจ โดยไม่กลัวเกรงผู้มีอำนาจนั้น |

| สำนวน | ความหมาย |
|---------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| ว่าน้ำหาจะเซ้ | รู้ว่าร้ายแต่เข้าไปหา หรือการเผชิญอุปสรรคร้ายแรงเมื่อไม่มีทางหลีกเลี่ยงก็ต้องเสี่ยงทำลงไป |
| เอาปูนหมายหัว | เชื่อว่าจะเป็นคนไม่ดี เชื่อแน่ว่าจะเอาดีไม่ได้ |

ใบงานที่ ๑๑.๑
การเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์
โดยใช้สำนวนประกอบ



จุดประสงค์

๑. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักการใช้สำนวนให้เหมาะสมกับเรื่อง
๒. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเชิงสร้างสรรค์

กิจกรรม

ให้นักเรียนเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์ของตนเองความยาวประมาณ ๑ หน้ากระดาษ โดยนักเรียนต้องแทรกสำนวนอย่างน้อย ๕ สำนวน ในงานเขียนของตน

เรื่อง.....

สำนวนที่ใช้

๑.
๒.
๓.
๔.
๕.

แนวการประเมินผล

ตามเกณฑ์ประเมินผลการเขียนเรื่องเล่าจากประสบการณ์

ใบงานที่ ๑๑.๒
ลักษณะของระดับภาษา



จุดประสงค์

นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้เหมาะสมตามกาลเทศะและบุคคล

กิจกรรม

ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนสรุปลักษณะของระดับภาษาในตารางแล้ว
เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับภาษาทั้ง ๕ ระดับ ในด้านบุคคล โอกาส เนื้อหาของสาร
และการใช้ภาษา

| ระดับภาษา | บุคคล | โอกาส | เนื้อหาของสาร | การใช้ภาษา |
|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| พิธีการ | ผู้ส่งสารบุคคลสำคัญ หรือตำแหน่งสูงใน วงการณ์ ผู้รับสาร เป็นคนในวงการ เดียวกันหรือกลุ่มชน สัมพันธ์ภาพเป็น ทางการ | ในที่ประชุมที่ จัดเป็นพิธีการ เช่น การเปิด ประชุมรัฐสภา การกล่าวสดุดี การกล่าวอวยพร ฯลฯ | เป็นพิธีต้องเป็น ทางการ มีความ จริงจังโดยตลอด | เลือกเฟ้นคำที่ ไพเราะ สละสลวยและ จรรโลงใจ |
| ทางการ | ผู้ส่งสารและผู้รับสาร เป็นบุคคลในวงการ หรืออาชีพเดียวกัน สัมพันธ์ภาพเป็นไปใน ทางการงานหรือวง วิชาการ | การอภิปราย การ บรรยายอย่างเป็นทางการ ในที่ประชุม การ เขียนที่ปรากฏต่อ สาธารณชนอย่าง เป็นทางการ หนังสือติดต่อ ราชการหรือ วงการธุรกิจ | เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ธุรกิจหรือความรู้ ความคิดที่ น่าสนใจหรือการ ทำความเข้าใจ ตรงกัน | ใช้คำ ตรงไปตรงมา มุ่งเข้าสู่ ประสงค์ที่ ต้องการ อาจ ใช้ศัพท์ทาง วิชาการ |

| ระดับภาษา | บุคคล | โอกาส | เนื้อหาของสาร | การใช้ภาษา |
|-------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| กึ่งทางการ | ผู้ส่งสารและผู้รับสาร อยู่ในวงการหรืออาชีพ เดียวกัน สัมพันธภาพ ใกล้ชิดกว่าระดับระดับ ทางการ หรือสื่อไป กลุ่มบุคคล อาจมีการ โต้ตอบหรือ แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นกัน | การประชุมกลุ่ม หรืออภิปราย กลุ่ม การ บรรยายใน ห้องเรียน ข่าว และบทความใน หนังสือพิมพ์ | ความรู้ทั่วไป การแสดงความคิดเห็นเชิง วิชาการ การ ดำเนินชีวิต ธุรกิจ | ใช้ถ้อยคำลด ความเป็น ทางการลงบ้าง มีความคุ้นเคย กว่าภาษา ระดับทางการ ใช้ศัพท์ วิชาการเท่าที่ จำเป็น มุ่งให้ ผู้รับสารเข้าใจ ตรงกับ จุดประสงค์ ของผู้รับสาร |
| ไม่เป็น ทางการ | ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ระหว่างบุคคลหรือ กลุ่มบุคคล ๔ - ๕ คน | การสนทนา โต้ตอบ การ ปรึกษาหารือ ร่วมกัน สถานที่ และกาลที่ไม่ใช่ ส่วนตัว การ เขียนจดหมาย ระหว่างเพื่อน การรายงานข่าว การเสนอ บทความใน หนังสือพิมพ์ | เรื่องทั่ว ๆ ไปใน การดำเนินชีวิต กิจกรรมต่าง ๆ หรือวิชาการ | ใช้ถ้อยคำ เฉพาะกลุ่ม หรือเข้าใจ ตรงกันได้ใน กลุ่มเท่านั้น |

| ระดับภาษา | บุคคล | โอกาส | เนื้อหาของสาร | การใช้ภาษา |
|----------------|-----------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <p>กึ่งเอง</p> | <p>ผู้ส่งสารหรือผู้รับสาร อยู่ในวงครอบครัวหรือ เพื่อนสนิท</p> | <p>เป็นที่ส่วนตัว เช่น บ้าน ห้อง เฉพาะตน</p> | <p>ไม่มีขอบเขต จำกัด</p> | <p>ใช้ภาษาพูด คำคะนอง คำ ภาษาถิ่น ไม่ นิยมบันทึก เป็นลายลักษณ์ อักษร ยกเว้น บทสนทนา ในนวนิยาย เรื่องสั้น</p> |



จุดประสงค์

นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้เหมาะสมตามกาลเทศะและบุคคล

กิจกรรม

๑. ให้นักเรียนเป็นคำภาษาระดับกันเอง ภาษาระดับไม่เป็นทางการ และภาษาระดับกึ่งทางการต่อไปนี้ให้เป็นภาษาระดับทางการ

| | |
|--------------------|--------------------|
| ๑.๑ ใบขี้ | ใบอนุญาตขับรถยนต์ |
| ๑.๒ ทีวี | วิทยุโทรทัศน์ |
| ๑.๓ โรงหนัง | โรงภาพยนตร์ |
| ๑.๔ คนป่วย | ผู้ป่วย |
| ๑.๕ ตั้ว | บัตร |
| ๑.๖ บอก | แจ้ง ชี้แจง |
| ๑.๗ แอร์ | เครื่องปรับอากาศ |
| ๑.๘ บวช | อุปสมบท |
| ๑.๙ เผาศพ | ฌาปนกิจ |
| ๑.๑๐ หมอตา | จักษุแพทย์ |
| ๑.๑๑ เหลืองอ้อย | เหลืองจัด |
| ๑.๑๒ ยังไง | อย่างไร |
| ๑.๑๓ โรงพัก | สถานีตำรวจ |
| ๑.๑๔ ใบรับรอง | หนังสือรับรอง |
| ๑.๑๕ บัตรเอทีเอ็ม | บัตรบริการเงินด่วน |
| ๑.๑๖ แฟกซ์ | โทรสาร |
| ๑.๑๗ เพจเจอร์ | วิทยุติดตามตัว |
| ๑.๑๘ ถนนสี่เลน | ถนนสี่ช่องทาง |
| ๑.๑๙ สินค้าเยอะแยะ | สินค้ามากมาย |

๑.๒๐ กระเป๋ารถเมล์

พนักงานเก็บค่ารถโดยสารประจำทาง

๒. ให้นักเรียนพิจารณาในแง่ของระดับภาษา ข้อความหรือประโยคต่อไปนี้ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

๒.๑ นักเรียนหลายคนปฏิบัติกิจกรรมไม่เอาไหนเลย

การใช้ถ้อยคำว่า “ไม่เอาไหนเลย” ขัดแย้งกับเนื้อความประโยคข้างหน้าที่ซึ่งมีลักษณะเป็นทางการ ควรใช้คำว่า “ไม่เข้าขั้น” “ไม่ดี”

๒.๒ ที่ประชุมได้ดูเรื่องนี้แล้วตกลงว่าให้ทำได้

การใช้คำว่า “ดูเรื่อง ตกลง ทำ” ไม่เหมาะสม เป็นการใช้คำภาษาพูด ควรใช้ให้ถูกแบบแผนของภาษาที่ใช้ในการประชุมว่า

ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องนี้แล้ว ลงมติว่า ให้ดำเนินการได้

๒.๓ กระทรวงคมนาคมสั่งยกเลิกโปรโมชันโทร.ประหยัด

ประโยคนี้ใช้ถ้อยคำภาษาต่างประเทศ ซึ่งไม่เหมาะสม เพราะสื่อความหมายความเข้าใจได้เฉพาะกลุ่ม และใช้ให้เหมาะสมประโยคข้างหน้าที่ใช้ภาษาเป็นทางการว่า

กระทรวงคมนาคมสั่งยกเลิกการส่งเสริมการขายโทรศัพท์แบบประหยัด

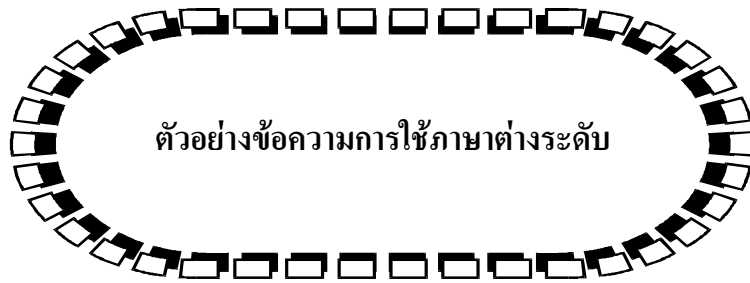
๒.๔ พวกมันมากันอี้อ้อซ่าเลย งานนี้ได้ดึ้นกันสนุกแน่ ๆ

ประโยคนี้เป็นการใช้ภาษาระดับกันเองหรือพูดกันในระหว่างเพื่อนสนิท จึงอาจใช้ถ้อยคำคะนองได้

๒.๕ พนักงานสอบสวนเสนอความเห็นให้ฟ้องผู้ต้องหา แล้วแทงเรื่องขึ้นไปให้รองผู้บังคับการ

การใช้คำกริยาว่า “แทงเรื่อง” ควรใช้ให้เป็นภาษาทางการว่า

พนักงานสอบสวนเสนอความเห็น ให้ฟ้องผู้ต้องหา แล้วผ่านหนังสือไปตามลำดับชั้นเพื่อเสนอรองผู้บังคับการ



ข้อความที่ ๑

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดีจักรีนฤเบศร บรมนาถบพิตร มีพระบรมราชโองการเหนือเกล้า เหนือกระหม่อม ได้ประกาศว่า

มีพุทธศักราชสองพันห้าร้อยยี่สิบห้านี้ กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์มีอายุ จำเริญขึ้นยามาครบรอบร้อยปี ประชาชนทั้งหลายต่างมีความปราโมทย์บันเทิงใจ ที่สามารถตั้งบ้านเมืองเป็นอิสระสถาพรสืบมาได้ถึงสองศตวรรษ และสมัครสามัคคีกันจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นทั่วราชอาณาจักร เพื่อปลุกฝังความจงรักภักดีและความภาคภูมิใจในประเทสชาติ ให้เพิ่มพูนแน่นแฟ้น ขึ้นในวาระจิตของคนไทย

(ราชาภิษตุคี)

ข้อความที่ ๒

“เฮียทิดนาค” เสียงนั้นทักมาแต่ไกลไม่ทันจะตอบอีกคนก็ชิงเล่า
“เอ็ง โชคดีเหลือเกิน” คำเล่าทำให้เขาใจขึ้น
“โชคยังงัย โชคยังงัย” เขาถามอย่างร้อนรน
“ก็เงินสองร้อยเอ็งได้หรือเปล่าเล่า”
“ได้สิ อยู่นี้” เขาตอบกระเป๋
“โชคดีเหลือเกิน โชคดีเหลือเกินนาคเอ๊ย ถ้าเอ็งเข้าไปอีกวันเดียวก็ชวดเงิน
สองร้อยบาท”
“?”

(เขียนคำ คำของ ลาว คำหอม)

ข้อความที่ ๓

ผมมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาร่วมในพิธีเปิดการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง พินิจ
วรรณกรรมไทย ครั้งที่ ๑ ในวันนี้

วรรณกรรมเป็นประณีตศิลป์สาขาหนึ่งที่อาศัยภาษา ตัวอักษรเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอด
ความงาม ความรู้และความคิดจากผู้สร้างสรรค์ไปสู่สังคม ดังนั้นผลงานที่มีคุณภาพจึงมีส่วนสำคัญ
ในการพัฒนาความคิด ความจรรโลงใจให้บุคคลในสังคมนั้นมีคุณภาพยิ่งขึ้น

แบบฝึกหัดที่ ๑๑
การใช้ภาษาให้เหมาะสมตามกาลเทศะและบุคคล

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

๑. ข้อใดไม่ใช่ภาษาระดับพิธีการ
 - ก. พุทธศักราช ๒๕๖๕ เป็นศุภวาระมงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี
 - ข. รัฐบาลและพสกนิกรชาวไทยทั่วราชอาณาจักรสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณ จึงจัดงานฉลองเพื่อเฉลิมพระเกียรติในปีกาญจนาภิเษก
 - ค. พระมหานุญาธิการขององค์พระประมุขอันเป็นที่เคารพเทิดทูนของปวงอาณาประชาราษฎร์ ผู้ทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม
 - ง. ขอเชิญชวนประชาชนและผู้สนใจทางวรรณศิลป์ส่งบทร้อยกรองเฉลิมพระเกียรติพระมหากษัตริย์ไทยได้ที่กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ
๒. ข้อใดใช้ภาษาระดับทางการ
 - ก. การนำกล้องสำรวจแบบประมวลผลจากญี่ปุ่นมาใช้จัดเก็บข้อมูลเป็นเมมโมรี่การ์ด
 - ข. ในบรรดาศาสนาที่ยิ่งใหญ่ของโลกทั้งหมด พระพุทธศาสนาเพียงศาสนาเดียวที่ดำเนินไปโดยปราศจากการเบียดเบียนทางศาสนา การตรวจควบคุมและการซักถามสอบสวน
 - ค. ตามที่โรงเรียนของท่านได้ส่งบทเรียงความของนักเรียนเข้าประกวดเรียงความเรื่อง “พลังงานนิวเคลียร์” นั้น บัดนี้คณะกรรมการได้ตัดสินเรียงความของนักเรียนแล้วจึงขอส่งผลการประกวดให้ท่านทราบ
 - ง. ศาลอาญาสั่งประหารชีวิตนักค้ายาบ้า ๔ คน ระบุความผิดฉกรรจ์ ถือเป็นมหันตภัยต่อมวลมนุษยชาติ บั่นทอนความสงบสุขของสังคม

๓. “การพร้อมใจกันไปลงคะแนนของประชาชนคือการรวมพลังที่จะสร้างประวัติศาสตร์หน้าใหม่ให้กับวงการเมือง” ข้อความนี้เป็นภาษาระดับใด
- พิธีการ
 - ทางการ
 - กึ่งทางการ
 - ไม่เป็นทางการ
๔. อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒกล่าวว่า “ปัญหาการเรียนวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยกำลังประสบในตอนนี้ คือ ระบบการศึกษาเน้นเรื่องการวัดผลมากเกินไป ยังไม่เน้นเรื่องการปฏิบัติมากนัก” คำกล่าวนี้เป็นภาษาระดับใด
- พิธีการ
 - ทางการ
 - กึ่งทางการ
 - ไม่เป็นทางการ
๕. ข้อใดใช้สำนวนภาษาที่เป็นทางการสำหรับระดับบุคคลเสมอกัน
- ลือรักอ้าว คอยตักเตือนช่วยเหลืออ้าว ๆ ซาบซึ่งใจนิก
 - แกรักฉั่น คอยตักเตือนช่วยเหลือกัน กันรู้
 - เธอรักฉั่น คอยตักเตือนช่วยเหลือฉั่นตลอดมา
 - นายรักเรา คอยตักเตือนช่วยเหลือเราตลอดมา
๖. ข้อใดใช้ภาษาได้เหมาะสมกับบุคคลที่สุด
- วันพรุ่งนี้ คุณพ่อจะไปเชิญพระมาสวดมนต์เย็นที่บ้าน
 - อรวรรณเธอซื้อกระดาษกับดินสอมาเพื่อเราด้วยนะ
 - ทุกวันพระ คุณยายต้องไปฟังเทศน์ที่วัดข้างบ้าน
 - อิสน์จ๊ะ กรุณาประจำชั้นแกให้นำสมุดรายงานไปส่งเดี๋ยวนี้จ๊ะ
๗. “หลานขออวยพรให้คุณป้ามีอายุมั่นขวัญยืน เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้หลาน ๆ ตลอดไปค่ะ” คำกล่าวข้างต้นใช้ภาษาไม่เหมาะสมในเรื่องใดมากที่สุด
- กาลเทศะ
 - ฐานะของบุคคล
 - ใช้ภาษาตนเอง
 - สัมพันธภาพระหว่างบุคคล

๘. ประโยคใดใช้ภาษาต่างระดับกัน
- ก. ยุ่งนักรมมือถือเจ้าปัญหา นักศึกษาขุคคิจิตอล
 - ข. ยามมีเป็นโอกาสแห่งการให้ แต่คนมักใช้โอกาสกอบโกย
 - ค. การเตรียมตัวสอบควรอ่านหนังสือเป็นประจำ และทำแบบฝึกหัดบ่อย ๆ
 - ง. อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นครั้งนี้เกิดจากความประมาทของผู้ขับขี่รถยนต์
๙. ประโยคใดใช้ภาษาต่างระดับกัน
- ก. ข้าพเจ้าขอขอบคุณทุกท่านที่ให้เกียรติมาร่วมงาน
 - ข. แยกไปซื้อกาแฟกับข้าวผัดให้พ่อก่อนนะ
 - ค. คุณครูคะ เล็กเบื่่ววิชาภาษาไทยที่สุดในโลกเลยคะ
 - ง. เมื่อหล่อนได้ยินคำชม หน้าของหล่อนก็แดงระเรื่อทันที
๑๐. ปัจจัยใดที่ทำให้การสนทนากันเองของสุดากับสายใจซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกันต้องใช้ภาษาต่างระดับ เมื่อสายใจต้องทำหน้าที่พิธีกรกล่าวแนะนำสุดาซึ่งได้รับเชิญมาเป็นวิทยากร
- ก. โอกาสและสถานที่
 - ข. ลักษณะของเนื้อหา
 - ค. ฐานะของบุคคล
 - ง. สัมพันธภาพระหว่างบุคคล

เฉลยแบบฝึกหัดที่ ๑๑

- ๑. ง
- ๒. ก
- ๓. ง
- ๔. ก
- ๕. ก
- ๖. ข
- ๗. ข
- ๘. ก
- ๙. ก
- ๑๐. ก